

Toespraak 7 maart 2010 - Riekje van Osnabrugge

Gemeente van Jezus Messias, hier bij elkaar in De Tronk, zomaar een dak boven wat hoofden,

Het is weer zover. Ben ik aan de beurt om in de Tronk voor te gaan, gaat het weer over zonde in de passage van het leesrooster dat we volgen. En elke keer opnieuw zeg ik dan dat wij het daar in onze tijd niet zo vaak meer over hebben, over zonde en schuld. Dat we dergelijke passages liever overslaan, omdat we er mee verlegen zijn. Vanwege de ballast die er aan die woorden kleeft, de invulling die er in de loop der eeuwen door diverse theologen en kerken aan is gegeven. Dat voor veel gelovigen de inhoud van hun geloof niet draait om zonde, drukkende schuld en buitensluiting, maar juist om bevrijding en er bij mogen horen, gelijkwaardig zijn, zijn zoals je bent. Misschien juist wel als reactie op de pijn van vroeger eeuwen.

Toch hangt het er wel van af in welk begrippenpaar je de woorden zonde en schuld plaatst: heb je het over zonde en (dus) verdoemd worden, over schuld en de daarbij behorende boete/straf? Of hebben we het over zonde en vergeving, schuld en vrijspraak of barmhartigheid? Voor mij maakt dat nogal uit en ik kan me zo voorstellen, ook voor jullie. Maar de vraag waar het steeds op uitdraait is: over welke zonde, welke schuld zou het dan gaan? Verrassend actueel als de RK-kerk als instituut kan zijn, werd ik op mijn wenken bediend bij het stellen van deze vraag. Zelfs mijn niet-confessionele kranten namen de moeite om breed uit te meten over hosties die door priesters aan parochieleden en carnavalsprinsen onthouden werden vanwege zondige homopraktijken. Ze deden ongeveer gelijktijdig verslag van zondige acties van functionarissen van diezelfde kerk die misbruik maakten van hun positie, jaren geleden. Sex en seksualiteit als vehikels of bron van zonde en schuld? Wat een cliché!. Eerlijk gezegd lijken mij vooral die praktijken afkeurenswaardig, waarin mensen niet als gelijkwaardigen worden behandeld, waar sprake is, kortom, van machtsmisbruik op basis van status of sekse. Of dat nu in een hetero- of in in een homoseksuele relatie gebeurt. Ik verkeer dacht ik niet in de positie om een ander aan te wijzen als zondaar... Maar de RK kerk zit er intussen erg mee in haar maag. Zondig, wie is dat? Of wie is dat niet? En wordt er ook gestraft?

Vanmorgen staan er in het verhaal dat Lucas vertelt, mensen om Jezus heen die ook met een dergelijke vraag zitten. Ze hebben gehoord over een afschuwelijke slachtpartij die de Romeinse rechter Pilatus uitgevoerd zou hebben op een stel mensen uit Galilea. Ze waren aan het offeren en Pilatus zou hun eigen bloed hebben laten mengen met het bloed van de offers die ze brachten. Een tamelijk plastische manier van omschrijven wat er met die pelgrims is gebeurd. Ze waren bezig met het uitvoeren van hun gelovige handelingen, hun heilige joodse rituelen, maar Pilatus heeft ze gewoon laten vermoorden. Alsof je leest in de krant dat er een stel bedevaartgangers onderweg naar Lourdes met hun bus in een ravijn zijn gestort. Of dat een groep moslims in Mekka tijdens hun bedevaart door de massa onder de voet zijn gelopen. Of misschien nog preciezer: of dat gelovigen die aan het bidden zijn, worden beschoten in hun eigen kerk, moskee of tempel. Waarom overkomt dat juist deze mensen? Dat verdienen ze toch niet? Of juist wel? Hebben ze dan toch iets misdaan? Jezus lijkt hun aarzeling te horen. Misschien vragen ze zich af wat Jezus hiervan vindt. Hij heeft per slot van rekening wel meer vernieuwende ideeën waar het gaat om goed en kwaad. Jezus pikt het op en reageert met een vraag. Denken jullie dat die mensen grotere zondaars waren dan de rest van die Galileeërs die de dans zijn ontsprongen? Jezus geeft direct zelf het antwoord: Natuurlijk niet!

Jezus komt zelf ook nog met een soortgelijk voorbeeld: weten jullie nog van die 18 mensen die werden bedolven door brokstukken van die toren van Siloam? Bij Siloam lag een vijver die levend bronwater bevatte. Ze was bestemd als plaats voor rituele reiniging. Wie bv. door de priester als ex-melaatse genezen werd verklaard, kon zich in die vijver reinigen. Die toren waar die 18 mensen onder werden bedolven, was dus waarschijnlijk een plek, die verbonden was met liturgische reiniging.

Over die mensen die bezig waren met rituele wassingen vraagt Jezus de luisteraars om hem heen: waren zij soms schuldiger dan alle andere inwoners van Jeruzalem? En ook hier geeft Jezus zelf het antwoord: natuurlijk niet!!

Wat opvalt, is dat Jezus niet vraagt of ze misschien iets *misdaan* hadden waarvoor ze werden gestraft. Hij vraagt of die mensen die getroffen zijn, misschien *meer* hadden gezondigd of schuldiger waren dan anderen. NATUURLIJK NIET, luidt dan het antwoord. Eigenlijk stelt Jezus hier dus droogjes dat het niet zo is dat mensen die ergere dingen hebben gedaan dan anderen, *dus* ook eerder worden getroffen door

rampen. Alsof er een verband zou bestaan tussen wat je overkomt in je leven en de zwaarte van je wandaden. Of, omgekeerd: Jezus wijst zijn luisteraars erop dat ze niet moeten denken dat zij, omdat zij nog wel leven, *dus* wel betere mensen zullen zijn dan die slachtoffers.. Jezus gaat zelfs nog een stap verder: sterker nog: omdat jullie net zulke zondaars zijn als zij..... wordt het tijd dat je je bekeert! Anders treft jullie eenzelfde lot.

Waar roept Jezus nu toe op? Bij zonde kan dus horen straf, maar kan ook horen: bekering. Inkeer, omkering van je weg die je tot nu toe loopt

Maar wat zegt Jezus hier nou??

Allereerst, dat zo'n vrome gang naar tempel en badhuis, de kerk in ons geval, de gehoorzaamheid aan de traditie, niet werkt als bezwering tegen de grillen van het lot. Al het offeren en reinigen geeft je geen enkele garantie dat jou niets overkomt.. Je kind laten dopen, je huwelijk kerkelijk laten inzegenen, ze bieden geen veiligheidscertificaat.

In de tweede plaats dwingt Jezus de luisteraar naar zichzelf te kijken. Niet: hoe zit het met die-daar? maar: hoe staat het met jou-zelf? Dat is de vraag.

Van wat zouden jij of ik ons moeten bekeren? Welke weg moeten we verlaten en waar moeten we dan heen? Als we Jezus' woorden en daden een beetje hebben gevolgd, kunnen we een vermoeden krijgen. Het is eigenlijk ook niet volslagen nieuw wat Jezus hier zegt. Jezus spreekt hier nl. op een zelfde manier als de bijbelse profeten voor hem deden. Zij wezen steeds opnieuw terug naar die woorden die God ooit gaf aan Mozes, als leefregels, wegwijzers voor zijn volk. Als jullie niet blijven of gaan lopen op die weg van God, die leidt naar vrijheid, ruimte voor elkaar, geluk, saamhorigheid, ook met de vreemdeling, de wees en de weduwe..als jullie andere, eigen paadjes willen blijven lopen, waarop je niet hoeft om te zien naar anderen, maar alleen voor jezelf hoeft te leven....dan loopt het verkeerd met jullie af.

Nou kun je natuurlijk zuchtend dat oude boek dichtdoen: zie je wel, het komt er toch weer op neer hoe zondig we zijn en daar was ik net van af. Ik wil geen schuldgevoel, ik wil me vrij voelen. Straks komt die hel ook nog op de proppen.

Dan vergeet je wel om verder te lezen. Jezus heeft nl een illustratie bij zijn oproep. Dat beeld van een vijgenboom die geplant wordt in een wijngaard.

Uit tuinboeken zou blijken dat het drie jaar kan duren voordat een vijgenboom vijgen voortbrengt.. Als er dan nog niks is, is de boom hoogstwaarschijnlijk onvruchtbaar. Daar heb je niks aan, die kun je net zo goed omhakken, want de opbrengst is nul komma nul. Op zonde volgt straf...Maar Jezus' verhaal gaat anders: de tuinman in zijn parabel houdt namelijk hoop. Als ik nou mest geef en de grond omspit.... misschien is er volgend jaar dan wel opbrengst.

We weten niet of dat geholpen zou hebben. Het verhaal heeft geen afloop. Maar uit dit verhaal spreekt de belofte dat er dus iemand is die in ons mensen blijft geloven. Dat we in staat zullen zijn boven onszelf uit te groeien, om ondanks onze onvruchtbaarheid tot nu toe, toch te gaan bloeien, toch vruchten te gaan dragen.

We schieten ons doel voorbij, als we niet doen waarom we hier toch zijn op aarde, (en dat heet zondigen): leven in liefde met en voor elkaar, gericht op recht en gerechtigheid, brood voor iedereen. We schieten ons doel voorbij als we onszelf te belangrijk vinden, of juist te onbelangrijk om ons te bekommeren om anderen.

Profeten hebben alle eeuwen door steeds opnieuw hardnekkig, soms tegen wil en dank, mensen opgeroepen zich om te keren van hun weg. Ze hebben scenario's geschetst hoe de wereld er anders uit zou zien als ze door bleven gaan met wat ze deden: Onleefbaar. Ze verwezen daarbij steeds naar het verhaal van Mozes. We zagen daar dat God zijn naam waar wil maken. Zijn naam die betekent ik ben die ik ben, ik zal er zijn. Die God met die naam hoort de jammerklachten van zijn volk. Hij ziet hun lijden en daalt af om hen te bevrijden. Hij belooft dat ze mogen wonen in een land waar ze kunnen leven als bevrijde mensen God.

Wat wij met de tijd die we hebben, moeten doen is dit: het koninkrijk van God zoeken, het koninkrijk van God alvast zichtbaar maken. Dan hebben we toekomst, dan komen we tot ons doel. Dat is het 'tot inkeer komen' waar Jezus het over heeft! Laten we de tijd die ons hier rest op deze aardkloot goed gebruiken! Om, net als Jezus, er te zijn voor de ander, lief te hebben, te delen wat je hebt! Zolang het nog kan...: Jezus roept ons op: Ik heb naar je omgezien, verbind je met mijn beweging om mensen, zoals ik bewogen ben om jou, want zo kom je tot je bestemming: vruchten dragen.

Amen

